

Ксенія Косяченко*

Dnipro, Ukraine

Актуальна проблематика реалізації спадкових прав

Актуальна проблематика реалізації спадкових прав

Анотація: У цій науковій статті досліджено актуальні практичні й теоретичні проблеми, пов'язані із здійсненням права на спадкування. Окрему увагу приділено дослідженню розвитку правових засад та наукових досліджень здійснення права на спадкування. Здійснення права на спадкування розглядаємо як комплексне поняття, що передбачає способи реалізації права на спадкування, відображаючи динаміку спадкових правовідносин та поглиблюючи зв'язок між нормами матеріального та процесуального права.

Значну увагу відведено дослідженню способів здійснення права на спадкування. Проаналізовано особливості процедури здійснення права на спадкування шляхом подання заяви про прийняття спадщини, за допомогою звернення в нотаріальні органи. Окрему увагу приділено потребі розмежувати правову природу заяви про видачу свідоцтва про право на спадщину та заяви про прийняття спадщини. У статті визначено сутність та мету встановлення умов і форм прийняття спадщини, а також види та порядок відмови від прийняття спадщини. Акцентовано, що Цивільним кодексом України встановлено форми та умови прийняття спадщини для охорони прав та законних інтересів спадкоємців і не передбачено альтернативних способів прийняття спадщини. Звернено увагу також на реалізацію права на

відмову від спадщини спадкоємцями, на яких поширюється дія презумпції прийняття спадщини.

Шляхом наукового аналізу судової та нотаріальної практики, яка стосується вжиття заходів щодо охорони спадкового майна, що перебуває в індивідуальних правових розпорядженнях фізичної особи, аргументовано, що в разі зберігання майна в банківському сейфі відсутня мета вчинення цієї нотаріальної дії. Визначено юридичну природу терміну для прийняття спадщини, а також з'ясовано правові наслідки пропущення терміну для прийняття спадщини. Розкрито порядок та підстави поділу (виділу) та перерозподілу спадщини.

У результаті аналізу судової та нотаріальної практики розроблено низку пропозицій щодо вдосконалення нотаріального провадження в спадкових справах, зокрема в частині прийняття спадщини, надання згоди спадкоємцями, які прийняли спадщину, на прийняття спадщини спадкоємцем, який пропустив термін для прийняття спадщини, відкликання заяв про прийняття спадщини та відмову від спадщини. На основі проведеного дослідження сформульовано певні теоретичні висновки й пропозиції щодо вдосконалення норм чинного законодавства.

Ключові слова: спадок, спадкоємець, спадкодавець, спадкові відносини, презумпція прийняття спадщини, право на спадкування, заява про прийняття спадщини,

* Ксенія Косяченко [Kseniia Kosiachenko] – кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ [Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs]; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1380-218X>; e-mail: Kosiachenko5@ukr.net.

спадкове майно, прийняття спадщини, відмова від спадщини, поділ спадщини, перерозподіл спадщини.

Current Problems of Inheritance Rights Realization

Abstract: This scientific article examines current practical and theoretical issues related to the exercise of the right to inherit. Particular attention is paid to the study of the development of legal bases and research on the exercise of the right to inheritance. The exercise of the right to inherit is considered as a complex concept that provides ways to exercise the right to inherit, reflecting the dynamics of inheritance and deepening the relationship between the rules of substantive and procedural law.

This article focuses on the study of ways to exercise the right to inherit. The peculiarities of the procedure for exercising the right to inherit by submitting an application for acceptance of the inheritance, by applying to notaries, are analyzed. Particular attention is paid to the need to distinguish between the legal nature of the application for a certificate of inheritance and the application for acceptance of the inheritance. The article defines the essence and purpose of establishing the conditions and forms of inheritance, as well as the types and procedure for refusing to accept the inheritance. It is emphasized that established by the Civil Code of Ukraine, that the forms and conditions of acceptance of inheritance to protect the rights and legitimate interests of heirs, and do not provide an alternative method of acceptance of inheritance. Particular attention is also paid

to the exercise of the right to renounce the inheritance by the heirs, who are subject to the presumption of acceptance of the inheritance.

Through scientific analysis of judicial and notarial practice concerning the adoption of measures for the protection of hereditary property, which is in the individual legal orders of an individual, it is argued that in the case of storage of property in a bank safe there is no purpose to perform this notarial act. The legal nature of the term for acceptance of the inheritance is determined, and the legal consequences of missing the term for acceptance of the inheritance are clarified. The procedure and grounds for division (allocation) and redistribution of inheritance are revealed.

As a result of the analysis of judicial and notarial practice, a number of proposals were developed to improve notarial proceedings in inheritance cases, including inheritance, consent of heirs who inherited, acceptance of inheritance by heir who missed the deadline for acceptance of inheritance, withdrawal of applications for inheritance and renunciation of inheritance. On the basis of this study, some theoretical conclusions and proposals for improving the current legislation have been formulated.

Keywords: inheritance, heir, testator, inheritance relations, presumption of acceptance of inheritance, right to inheritance, application for acceptance of inheritance, inherited property, acceptance of inheritance, renunciation of inheritance, division of inheritance, redistribution of heritage.

1. Вступ

Одним із найважливіших питань у сфері спадкування є здійснення права на спадкування. Це право є вихідним правовим інститутом спадкового права, навколо якого реалізується здійснення прав спадкоємців, їхня охорона та захист. Спадкоємець, у якого виникло право на спадкування, отримує право на його здійснення. Для того, щоб певне право ефективно здійснювалося на практиці, а його реалізація забезпечувалася з боку держави, потрібне чітке й лаконічне розуміння та визначення змісту цього права.

Реалізація права на спадкування передусім полягає в тому, що спадкоємець має право вирішувати, виходячи з власних інтересів, приймати спадщину, відмовитися від неї чи не приймати спадщину. Отже, основою реалізації права на спадкування є воля спадкоємця. Свобода відмови

від спадщини також виявляється у виборі способу відмови або на користь конкретного спадкоємця, або без зазначення такого.

Здійснення права на спадкування стосується інтересів майже кожного громадянина, тому зміни, які відбулися в спадковому законодавстві, вимагають певних теоретичних підходів та досліджень, зокрема і для прогнозування розвитку та реалізації права на спадкування в майбутньому.

Науково-теоретичну дослідницьку роботу з питань спадкового права здійснюють такі вітчизняні і зарубіжні науковці, як Ю. О. Заїка, Л. В. Козловська, Н. С. Кузнецова, О. О. Лов'яка, В. М. Ігнатенко, С. Я. Фурса та ін.

Метою дослідження є формування новітніх теоретичних положень здійснення права на спадкування, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій, спрямованих на розв'язання виявлених проблем та подальше вдосконалення

законодавчого регулювання відносин, що виникають під час здійснення спадкових прав.

У процесі дослідження застосовано загальнонаукові і спеціально-правові методи наукового пізнання.

2. Розвиток правових засад та наукових досліджень здійснення права на спадкування

Римське приватне право заклало фундамент з основних понять та принципів спадкового права. Розвиток правових засад спадкування як правового інституту, що опосередковує перехід майна від померлої особи (спадкодавця) до спадкоємців, безпосередньо залежав від визнання права на приватну власність.

Ю. О. Заїка, досліджуючи періодизацію становлення спадкового права в Україні, влучно виділив п'ять основних етапів його становлення. Визначальну роль у правовому регулюванні спадкових правовідносин, на думку автора, відіграли відповідно:

- 1) декрети РНК Української РСР «Про скасування спадкування» від 11 березня та 21 березня 1919 р., які скасували спадкування як форму переходу власності і, водночас, створили джерело соціального забезпечення для непрацездатних осіб, які перебували на утриманні спадкодавця;
- 2) Цивільний кодекс УРСР 1922 р., що певною мірою відновив спадкування приватної власності, встановив межу майна, яке може успадковуватися, та визначив обмежене коло спадкоємців за законом і за заповітом;
- 3) указ Президії Верховної Ради СРСР від 14 березня 1945 р. «Про спадкування за законом і за заповітом», що розширив коло спадкоємців за законом та визначив черговість закликання до спадщини;
- 4) Цивільний кодекс УРСР 1963 р., що розширив свободу заповіту, посилив роль сімейно-правових зв'язків у спадкуванні та зменшив значення спадкування як форми матеріального забезпечення непрацездатних родичів та утриманців померлого;
- 5) Цивільний кодекс України 2003 р., що втілює ідею якнайширшого охоплення числа осіб,

до яких може перейти спадщина за відсутності заповіту, відмовився від імперативності в разі спадкування за законом, розширив свободу заповідальних розпоряджень та коло об'єктів спадкового правонаступництва (Zaika, 2007, p. 39).

Спадковому праву в Цивільному кодексі України присвячено книгу шосту «Спадкове право», яка складається із таких підрозділів: «Загальні положення про спадкування», «Спадкування за заповітом», «Спадкування за законом», «Здійснення права на спадкування», «Виконання заповіту», «Оформлення права на спадщину», «Спадковий договір». Так, якщо у ЦК УРСР 1963 року регулюванню спадкових відносин була присвячена всього 41 стаття (з 524 до 564), то новий Цивільний кодекс України включає 93 статті (з 1216 до 1308).

Ухвалення цивільного кодексу України стало новим поштовхом для розвитку вітчизняної доктрини спадкового права, адже, як зазначає Н. С. Кузнецова, цивільний кодекс будь-якої держави відображає цінності конкретного суспільства, а також ідеологічну та майнову основу, на якій це суспільство планує будувати свій розвиток і майбутнє (Kuznetsova, 2014, p. 241).

За загальним правилом, право на спадкування виникає в день відкриття спадщини в осіб, визначених у заповіті, або на підставі закону в разі відсутності заповіту, визнання його недійсним чи неохоплення заповітом усієї спадщини.

Виникнення права на спадкування може також залежати від неприйняття спадщини або відмови від її прийняття іншими спадкоємцями (ч. 2 ст. 1270 ЦК України); черговість одержання спадкоємцями за законом права на спадкування може бути змінено нотаріально посвідченим договором зацікавлених спадкоємців, укладеним після відкриття спадщини (ч. 1 ст. 1259 ЦК України) тощо.

У першому випадку можливість здійснення права на спадкування виникне в момент відмови або неприйняття спадщини певними спадкоємцями, у другому – в момент укладення та нотаріального посвідчення відповідного договору.

Отож до передумов здійснення права на спадкування ми можемо зарахувати такі:

- наявні на момент відкриття спадщини юридичні факти (ступінь споріднення, заповіт тощо);

- юридичні факти, які виникають протягом терміну, встановленого для прийняття спадщини (відмова від прийняття спадщини, неприйняття спадщини, смерть спадкоємця тощо);
- волевиявлення спадкоємців (договір про зміну черговості тощо);
- звернення за захистом своїх прав (рішення суду).

3. Здійснення права на спадкування та його правові форми

За загальними принципами цивільного права особи набувають суб'єктивних цивільних прав з власної волі. Право на спадкування не є тотожним самому спадкуванню, а є правом на вступ у ті юридичні відносини, які в сукупності становлять спадкування. Прийняття спадщини – це не обов'язок спадкоємця, а його право, яке потребує певних форм його виявлення (Kozlovskaya, 2014, p. 427). Тобто право на спадкування виникає в день відкриття спадщини в осіб, визначених у заповіті, або на підставі закону в разі відсутності заповіту, визнання його недійсним чи неохоплення заповітом усієї спадщини.

Заяву про прийняття спадщини доцільно розглядати в широкому розумінні як спосіб здійснення волевиявлення шляхом повідомлення нотаріуса про прийняття спадщини та у вузькому як письмовий документ, оформлений у порядку, встановленому чинним законодавством. Тобто заява про прийняття спадщини в широкому розумінні – це акт прийняття спадщини як правочин, а у вузькому розумінні – матеріальна форма вираження акту прийняття спадщини.

У науковій літературі також простежують поділ процесу здійснення права на спадкування на різні етапи аналогічно до поділу на етапи (стадії) спадкових правовідносин, наприклад:

- а) відкриття спадщини;
- б) прийняття спадщини;
- в) поділ спадщини;
- г) оформлення свідоцтва про право на спадщину.

Так, відповідно до ст. 1269 ЦК України прийняття спадщини здійснюється шляхом подання

відповідної заяви. Адже «прийняття спадщини – акт виключного значення, оскільки саме в момент прийняття спадщини настає спадкове правонаступництво зі зворотною силою до часу відкриття спадщини» (Zaika, Loviaka, 2014, p. 414). Дослідження судової практики свідчить про широке розуміння форми акту прийняття спадщини (5, p. 174).

Так, у рішеннях, що стосуються розгляду питання поважності пропущення терміну для прийняття спадщини, вказують на будь-який спосіб повідомлення нотаріуса щодо волевиявлення прийняти спадщину поряд з поданням заяви безпосередньо або поштою.

Прийняття спадщини повинно відповідати встановленим законом вимогам. Так, прийняття спадщини повинно бути безумовним і беззастережним. Згідно із ч. 2 ст. 1268 ЦК України прийняття спадщини з умовою чи із застереженням не допускається. Умови – це такі обставини, з наявністю яких спадкоємець пов'язує вирішення питання про прийняття ним спадщини. Спадкоємець не може, наприклад, вказати, що він прийме спадщину лише в тому разі, якщо інший відмовиться або виконавцем заповіту буде певна особа тощо. Застереження – це такі обставини, які надають можливість спадкоємцеві, який вирішив прийняти спадщину, у власних інтересах визначити порядок спадкування або впливати на обсяг майнових прав інших спадкоємців. Наприклад, спадкоємець не може вказати, що оскільки серед спадкоємців, які прийняли спадщину, він один має право керувати автомобілем, саме йому мають переходити у власність транспортні засоби, що входять до складу спадкового майна (Fursey 2012, p. 6).

Також існує цікавий випадок у судовій практиці, де Верховний Суд вказав, що державна реєстрація не є способом набуття права власності. У цій справі, сам лише факт здійснення реєстрації права власності на садовий будинок в 2010 році, за умови його побудови у 1983 році, за час шлюбу, не може бути підставою для набуття його в спільну сумісну власність в шлюбі (7).

Відповідно до частини першої статті 2 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» державна реєстрація речових прав на нерухоме майно та їх об-

тяжень – це офіційне визнання та підтвердження державою фактів набуття, зміни або припинення речових прав на нерухоме майно, обтяжень таких прав шляхом внесення відповідних відомостей до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

Отже, державна реєстрація виступає лише засобом підтвердження фактів набуття чи припинення прав власності на нерухоме майно або інших речових прав.

Власне, найважливішим у цьому контексті є факт здійснення волевиявлення особи на вступ у спадкові правовідносини шляхом звернення до нотаріуса та подання відповідної заяви. Тому основними фактами, які повинні бути встановлені в заяві, є це факт відкриття спадщини (смерть спадкодавця) та наявність підстав для спадкування. Проте недопустимою з боку нотаріуса є відмова в прийнятті заяви у зв'язку з тим, що спадкоємцем не підтверджено сімейні зв'язки з спадкодавцем, місце відкриття спадщини, склад спадкового майна тощо. Всі необхідні документи спадкоємець може надати безпосередньо перед видачею свідоцтва про право на спадщину.

Заява про прийняття спадщини повинна бути подана в межах встановленого законом шестимісячного терміну для прийняття спадщини. Якщо спадкоємець протягом шести місяців не подав до нотаріальної контори заяву про прийняття спадщини, його вважають таким, що не прийняв спадщину (ч. 1 ст. 1272 ЦК України).

4. Реалізація права на відмову від спадщини спадкоємцями

Відповідно до ч. 1 ст. 1273 ЦК України спадкоємець за заповітом або за законом може відмовитися від прийняття спадщини протягом шестимісячного терміну, встановленого ст. 1270 ЦК України для прийняття спадщини. Так, якщо виникнення в особи права на спадкування залежить від неприйняття спадщини або відмови від її прийняття іншими спадкоємцями, термін для прийняття нею спадщини встановлюють у три місяці з моменту неприйняття іншими спадкоємцями спадщини або відмови від її прийняття (ч. 2 ст. 1270 ЦК України).

Спадкоємець може і прийняти спадщину, і відмовитися від її прийняття одночасно за різними юридичними підставами, зокрема, за законом, за заповітом, у порядку спадкової трансмісії тощо, що впливає із положення ч. 5 ст. 1275 ЦК України: відмова спадкоємця за заповітом від прийняття спадщини не позбавляє його права на спадкування за законом. Це ніякою мірою не є порушенням принципу універсальності спадкового правонаступництва, оскільки останній застосовують окремо в межах кожної з підстав.

З огляду на нотаріальну процедуру відмова від спадщини є формальним актом, для якого законом встановлено певний порядок його здійснення. Законом визначено єдиний спосіб відмови від спадщини шляхом вчинення одностороннього правочину – подання письмової заяви. Відмову від спадщини здійснюють за такими ж процедурними правилами, як і прийняття.

На думку В. М. Ігнатенко, зміст ч. 1 ст. 1272 ЦК дає змогу виділити такий спосіб відмови від прийняття спадщини, як невчинення дій щодо її прийняття (Ігнатенко, 2009, р. 273).

Ознайомившись з рішеннями Верховного Суду щодо інституту спадкування, акцентуємо, що необізнаність про заповіт є підставою для призначення додаткового терміну для спадкування.

Розглянемо це рішення більш детально: відповідно до ч. 3 ст. 1272 ЦК за позовом спадкоємця, який пропустив термін для прийняття спадщини з поважної причини, суд може визначити йому додатковий термін, достатній для подання ним заяви про прийняття спадщини.

За змістом цієї статті поважними причинами пропустити термін для прийняття спадщини є причини, пов'язані з об'єктивними, непереборними, істотними труднощами для спадкоємця на вчинення цих дій.

Колегія суддів Цивільного суду ВС залишила рішення судів попередніх інстанцій без змін, зазначивши, що термін для прийняття спадщини пропущено позивачем з поважних причин, зокрема у зв'язку з необізнаністю спадкоємця про наявність заповіту. Крім того, державний нотаріус, встановивши наявність заповіту, не вчинив жодних дій для повідомлення спадкоємця про відкриття спадщини, не зробив виклик спадкоємців

шляхом публічного оголошення або повідомлення у газеті (9).

Нормою ч. 3 ст. 1268 ЦК України встановлено, що спадкоємця вважають таким, що прийняв спадщину, якщо протягом терміну, встановленого для прийняття спадщини, не надає заяви про відмову від спадщини. У такому разі особа здійснює право на спадкування в силу наявності юридичного факту – стану, а саме проживання разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини.

Особа, яка подала заяву про прийняття спадщини або про відмову від неї, може відкликати її протягом терміну, встановленого для її прийняття (ч. 5 ст. 1269 ЦК України). У разі відкликання заяви про прийняття спадщини спадкоємець набуває право відмовитись від прийняття спадщини або ж знову вступити у спадкові правовідносини шляхом подання відповідної заяви.

Так, приймаючи від спадкоємців заяву про прийняття спадщини або про відмову від її прийняття, нотаріус зобов'язаний пояснити спадкоємцям їхнє право на відкликання такої заяви протягом терміну, встановленого статтею 1270 ЦК України.

5. Висновок

У статті шляхом дослідження наукових праць та аналізу судової й нотаріальної практики проведено теоретичне узагальнення та вирішення наукових проблем, пов'язаних із дослідженням здійснення права на спадкування, у результаті чого стало можливим формулювання низки основних теоретичних і практичних висновків.

Спадкові спори є одними із найскладніших у сфері цивільного права. В них стикаються як майновий інтерес на об'єкти спадщини, так й етичний інтерес з боку родичів спадкодавця. У процесі спадкування виникають спори між спадкоємцями, спадкоємцями і нотаріусом тощо.

Спадкові справи – тривалі та складні категорії справ, які потребують професійних навичок та знань юристів та адвокатів у галузі спадкового права.

Здійснення права на спадкування як комплексне поняття законодавець наділяє досить широким правовим змістом, включаючи до нього всі можливі юридичні варіанти волевиявлення особи

щодо вступу в спадкові правовідносини, правові наслідки відновлення права на спадкування, можливості розпоряджатися правом на спадкування, перехід права на спадкування, правові наслідки відсутності суб'єктів здійснення права на спадкування та обов'язки спеціально визначених законом суб'єктів, зокрема нотаріуса, спрямовані на забезпечення здійснення права на спадкування.

Правова природа акту прийняття спадщини полягає в здійсненні свідомого волевиявлення особи прийняти спадщину та не узгоджується з презумпцією прийняття спадщини на підставі факту реєстрації місця проживання разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини.

Відкликання заяви про прийняття спадщини чи відмову від спадщини – це важливий етап нотаріального провадження, необхідний у разі зміни волевиявлення спадкоємця, він має передувати наступному прийняттю спадщини чи відмові від спадщини. Таким чином буде забезпечено безспірність нотаріального провадження і нотаріальної дії як його результату.

Література:

- Заїка, Ю. О. (2007). *Становлення і розвиток спадкового права в Україні: автореф. дис. д-ра юрид. наук: 12.00.03* Київський національний університет ім. Т. Шевченка. Київ. 39 с.
- Кузнецова, Н. С. (2014). *Развитие гражданского общества и современное частное право Украины*. Київ: Юридична практика. С. 241.
- Козловська, Л. В. *Прийняття та відмова від спадщини як здійснення суб'єктивного права спадкування. Цивільне право та цивільний процес: актуальні питання*. С. 48–51. Режим доступу. Retrieved from: file:///C:/Users/US/Downloads/Ppip_2014_13_15.pdf.
- Актуальні проблеми спадкового права: навч. пос./ За заг. ред. Ю. О. Заїки, О. О. Лов'яка. Київ: КНТ. ЦУЛ. 2014. 336 с.
- Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: затверджене Наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5. Режим доступу. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>.
- Теорія нотаріального процесу: науково-практичний посібник/ За заг. ред. С. Я. Фурси. Київ: Алерта; Центр учбової літератури. 2012. 920 с.

Постанова у справі № 363/4852/17 (провадження № 61-19831св19) від 03.06.2020 Верховний Суд м. Києва. Режим доступу. Retrieved from: https://verdictum.ligazakon.net/document/89649136?utm_source=jurliga.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=jl01.

Ігнатенко, В. М. (2009). *Специфіка односторонніх правомірних дій у цивільно-правовому регулюванні*. Проблеми законності. Вип. 101. С. 52-59.

Постанова у справі №130/2517/18 (провадження № 61-14962св19) від 21.09.2020 Верховний Суд м. Києва. Режим доступу. Retrieved from: <https://verdictum.ligazakon.net/document/91680615>.

References:

- Fursey, S. J. (2012). *Teoriya notarialnogo procesy* [Theory of the notarial process: a scientific and practical manual] Kyiv: Alert; Center for Educational Literature (in Ukrainian).
- Ignatenko, V. M. (2009). *Specifika odностoronnih pravomirnih diy u civilno-pravovomu regylyuvanni* [Specifics of unilateral lawful actions in civil law regulation. Problems of legality] (in Ukrainian).
- Kozlovskaya, L. V. (2014). *Priyniattia ta vidmova vid spadschinu yak zdiysnennia sybektivnogo prava spadkyvannia* [Acceptance and refusal of inheritance as an exercise of the subjective right of inheritance] (PhD Thesis). Civil law and civil procedure: current issues. Retrieved from: file:///C:/Users/US/Downloads/Ppip_2014_13_15.pdf.
- Poriadok vchinennia notarialnuh diy notariysamu Ukrainu* [Procedure for notarial acts by notaries of Ukraine: approved. Order of the Ministry of Justice of Ukraine dated 22.02.2012 № 296/5]. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>.
- Kuznetsova, N. S. (2014). *Razvitie grazhdanskogo obschestva i sovremennoe chastnoe pravo Ukrainu* [Development of civil society and modern private law of Ukraine] (PhD Thesis). Kyiv: Legal Practice.
- Resolution in case № 130/2517/18 [proceeding № 61-14962св19] dated September 21, 2020, Supreme Court of Kyiv. Retrieved from: <https://verdictum.ligazakon.net/document/91680615> (in Ukrainian).
- Resolution in case № 363/4852/17 [proceedings № 61-19831св19] dated June 3, 2020, Supreme Court of Kyiv. Retrieved from: https://verdictum.ligazakon.net/document/89649136?utm_source=jurliga.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=jl01 (in Ukrainian).
- Zaika, Y. O. (2007). *Stanovlennia i rozvitok spadkovogo prava v Ukraini* [Formation and development of inheritance law in Ukraine] (PhD Thesis). Kyiv: Kyiv National University named after Taras Shevchenko.
- Zaiki, Y. O., Loviaka, O. O. (2014). *Aktualni problemi spadkovogo prava* [Current issues of inheritance law] Kyiv: CST. CUL. (in Ukrainian).